

VARFÖR ATOMVAPEN?

TROTS DE demokratiska partiernas överenskommelse om försvaret förra våren har försvarsfrågan kommit i ett olyckligt läge. Man kan våga antaga att de flesta människor inser att vårt »konventionella» försvar måste kompletteras med taktiska atomvapen för att det skall kunna utöva tillräckligt avskräckande effekt respektive i krig ge oss utsikt att avvärja en ockupation. Men regeringen tiger och förhalar — där den inte framträder med allmänna uttalanden, vars motiveringar för fortsatt uppskov skapar förvirring.

Man kan förstå hr Erlander! En inte särskilt stark men desto mer högröstad opinionsrörelse mot svenska atomvapen har växt fram. Kommunisterna har till sin glädje fått hjälp av delar av den socialdemokratiska kvinnorörelsen liksom av ett antal halv- eller helpacifistiska vänsterradikala krafter, som reser land och rike kring med en lika känsloladdad som verklighetsfrämmande förkunnelse. Ett i sitt slag ouppnåeligt rekord i välmenande fantasteri har satts av de båda författare, som på fullt allvar föreslagit att våra försvarsutgifter skulle överföras till internationellt hjälparbete i underutvecklade länder. Nehrus, Nassers, N'Krumahs

m. fl. presumtiva höga uppskattning av svenska hjälpåtgärder skulle utgöra en ideell sköld för vår fredliga tillvaro. Det för hr Erlander allvarliga är förmodligen utvecklingen inom det socialdemokratiska partiet. Han synes ha valt att vänta med ett definitivt ställningstagande till dess opinionsläget klarat. Man kan hoppas att han sätter sin lit till insatser av realistiskt tänkande krafter inom sitt parti. Man har därjämte rätt att hoppas att han inser att om ett beslut om anskaffning av atomvapen uppskjutes länge till så innebär detta bl. a. att landets statsminister låter parti-egoistiska intressen bli avgörande i vad som bokstavligen talat är en hela folkets livsfråga.

Ty det kan väl ändock inte vara så att den socialdemokratiska uppskovspolitikens förestavats av den benägenhet för optimism i synen på utrikesutvecklingen, som så länge präglat svensk socialdemokrati, och som så när förde oss i fördärvet för tjugo år sedan.

Det är sant att vissa hoppigivande tecken på möjligheter till en avspänning mellan öst och väst, eller rättare, mellan USA-Västeuropa och Sovjetunionen, kan skönjas. Ären före det andra världskriget var det uppenbart hur det nazis-

tiska Tyskland sjönk allt djupare ner i barbarisk rättslöshet och inhumanitet, hur det tyska folkets öden alltmer utlämnades åt en krets av kriminaldådar och hur dessa okontrollerade ledare målmedvetet byggde upp ett anfallsförbund tillsammans med likasinnade i Italien och Japan. Sovjetunionens snabba omvandling i riktning mot en rättsstat — den straff- och processlagstiftning, som antogs vid partikongressen i januari, innebär ett uppseendeväckande närmande till västerländska humanitära rättsstatsideal — de svaga men oförtydbara ansatserna till en konstitutionalism och de starka ideologiska motsättningarna inom östblocket ger en helt annan bild.

Inte heller kan någon gärna föreställa sig att det sovjetryska ledarskiktet med öppna ögon skulle direkt provocera ett tredje världskrig. Dessa ledare vet väl att de beundransvärda resultaten av 40 års industriellt uppbyggnadsarbete skulle sjunka samman i grus och spillror under vätebombernas eldorkaner. Just det som är källan till deras stolthet skulle förstöras.

Även om man alltså kan hoppas på att vissa inre utvecklingstendenser i Sovjetunionen så småningom kan leda till en pacifiering eller förändrad inriktning av den sovjetiska utrikespolitiken måste detta vara förhoppningar på mycket lång sikt.

Även om man också kan hoppas att vetenskapen om den universella

förstörelsen i ett vätebombskrig utövar en starkt återhållande verkan på båda parter måste man hålla för ögonen att denna vätevapnets effekt gäller fram till en viss gräns. Har spänningen mellan maktblocken nått över denna gräns blir vätebombshotet en krigsframkallande faktor. Fördelen av att hinna först fram med ett massanfall med detta vapen är så stor att trycket på de båda sidornas statsledningarna att inte tveka, inte vänta, blir mycket starkt. Den möjligheten att Berlinkrisen leder till ett krigsutbrott på grund av olyckliga tillfälliga omständigheter i förening med denna utlösningsfaktor kan icke uteslutas.

Då har vi inga atomvapen — vi har inte ens upphängnings- och avskjutningsanordningar, som kan användas till de vapen, vi eventuellt skulle kunna få utifrån. Vårt konventionella försvars avskräckande — alltså krigsförhindrande — effekt är fortfarande betydande, men näppeligen så stor att det ensamt kan utgöra ett avgörande motiv för Sovjetunionen att respektera en svensk neutralitet. Blir vi indragna i kriget kan vårt konventionella försvar i längden icke förhindra, endast fördröja en sovjetrysk ockupation. Den sovjetryska krigsmakten är välrustad med taktiska atomvapen och tränad i deras användning. Mot detta kan ett svenskt motstånd endast bli av uppehållande verkan. Möjligen kan vi få tillräcklig hjälp utifrån, närmare bestämt i form av atom-

vapenangrepp mot ryska invasionsbaser och invasionsleder, för att avvärja en ockupation — möjligen inte. Därmed lönar det sig inte att spekulera.

Vad vi i dagens läge säkert kan säga är att det konventionella försvaret just nu i bästa fall kan ge oss en respekt utåt och ett tillräckligt andrum för att en eventuell hjälp utifrån skall hinna rädda oss från totalt nederlag och ockupation. Vårt öde vid ett krig är beroende av en knapp marginal — och så länge vi inte har egna atomvapen blir marginalen för varje år allt mindre. Ty allteftersom de taktiska atomvapnen utvecklas och i allt större utsträckning ingår som normala vapen inom stormaktsarméerna, allt svagare blir vårt konventionella försvar. Till sist kommer det att bli värdelöst i den meningen att ingen svensk statsledning skulle kunna taga på sitt ansvar att använda det — att beordra 100 000-tals värnpliktiga till en meningslös offerdöd. Och även om statsledningen skulle göra så är det tvivelaktigt om de värnpliktiga själva skulle taga på sig offret. För varje år som går utan att vi har atomvapen blir alltså risken för att vårt konventionella försvar icke kan användas — av politiska och psykologiska skäl — allt allvarligare. Vi löper en allt större fara för att det svenska folket får uppleva en total kapitulation — ett Sveaborg i riksformat.

Nu finns de som menar att detta

inte vore det värsta som kan hända. Man hoppas då på möjligheten att större delen av folket skall överleva den period, då vårt land utgör en ockuperad krigsskådeplats. Hoppas kan man nästan alltid — men företrädarna för denna meningsriktning tycks inte ha gjort klart för sig vad en sovjetrysk ockupation skulle innebära. Efter de lidanden och den förstörelse, som under ett krig skulle övergå människorna i Sovjetunionen, kommer dess ledning och militärmakt att vara behärskade av ett fanatiskt hat mot varje »kapitaliststat». Vi skulle under en ockupation få uppleva en likvideringsprocess med Katynmord och dödsläger, som skulle tvinga en förtvivlad befolkning att gripa till de vapen den hade — med motsvarande represalier som följd. I jämförelse med vad som kommer att hända i ett dylikt ideologiskt förintelsekrig skulle det andra världskrigets tyska ockupationsexcesser te sig som beskedliga polisåtgärder.

Nej, den sovjetryska ockupationen är det värsta som kan hända oss.

Det sägs då av vissa motståndare till atomvapenanskaffning, vilka inte rör sig med grumliga känslor argument utan försöker diskutera dessa frågor rationellt, att svenska atomvapen inte kan erbjuda något skydd mot detta hemska perspektiv. Tanken är den att stormakterna genom sina vätevapen är så överlägsna en liten stat, att effektivt

motstånd i den meningen att en ockupation kan förhindras är utslutet. Skulle vi uppträda med taktiska atomvapen får vi bara så många fler vätebomber över oss dvs. ju starkare vi är ju större lidanden och förluster får vi bära. Slutresultatet blir detsamma.

Argumentationen bygger naturligtvis på en ohållbar generalisering. Visst finns det tätbefolkade småstater i Europas mitt på vilka resonemanget kan vara tillämpligt. Men det är ingalunda giltigt för Sveriges del med dess stora yta och geografiska läge. Visserligen kan Sovjet i grund förstöra våra storstäder — men om de evakuerats i tid betyder detta icke att vi är betvingade. Ockuperade kan vi endast bli efter en framgångsrik invasion över havet, norra landgränsen eller genom luftlandsättning. Med tillgång till svenska atomvapen har vi mycket goda utsikter att avvärja dylika invasionsförsök. I vårt fall, *i vårt geografiska läge*, gynnar de taktiska atomvapnen på ett avgörande sätt den försvarande — inte den anfallande.

Det svenska folket finge försöka överleva en dylik historiens järnnatt utspritt över våra väldiga skogsområden och under primitiva förhållanden beträffande bostäder, livsmedelsförsörjning och sjukvård. Men det andra världskrigets erfarenheter från terrorbombningen av de tyska storstäderna visar att den nutida människan, hur bortskämd hon än är av en hög materiell stan-

dard, förvånande snabbt kan anpassa sig till en primitiv levnads- och försörjningsnivå.

Tydligt är då att redan innehavet av atomvapen skulle ge vårt försvar en så stark avskräckande effekt att våra utsikter att bevara en neutralitet på ett avgörande sätt ökades. Om utsikterna att betvinga oss är små finns det ingen anledning att skaffa sig en motståndare till på halsen. Tydligt är också att det inte ligger i Sovjetunionens intresse att vi anskaffar dessa vapen — så länge vi inte har dem kan man där räkna med att i ett krigsfall snabbt föra fram sina operationer till Norge och den norska västkusten med dess eftertraktade baseringsmöjligheter.

Den primära uppgiften för de svenska statsmakterna måste förty vara att göra beslutsamma ansträngningar för att förse försvaret med taktiska atomvapen. Vi har alltför länge dröjt med en så självklar sak som att anskaffa upphängnings- och avskjutningsanordningar. De kan köpas utifrån. Det räcker inte med de föreslagna — men av regeringen ej behjärtade — blygsamma forskningsanslagen för att förbereda tillverkning av svenska atomladdningar. Vi måste energiskt sätta in alla våra krafter på att lösa de forskningsproblem och de tekniska uppgifter som blir aktuella vid en dylik tillverkning. Med Sveriges industriella resurser borde vi kunna nå fram till egna atomladdningar tidigare än vad

som hittills förutsatts — om vi verkligen vill. Intill dess att den ödesdigra luckan i det svenska försvaret har kunnat fyllas genom våra egna insatser måste vi oförtröttligt anstränga oss att få köpa atomladdningar utifrån. Samtidigt borde vi förbereda de reformer inom det militära, civila och ekonomiska

försvaret, som måste genomföras i samband med en övergång till ett modernt atomvapenförsvär.

Varje tveksamhet eller senfärdighet när det gäller att förse vårt konventionella försvar med dess avgörande komplement — de taktiska atomvapnen — kan vi en gång komma att bittert få ångra!